

DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA DARSLARNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI

*Andijon davlat pedagogika instituti
O‘zbek tili va adabiyoti o‘qitish
metodikasi yo‘nalishi 1-bosqich magistri
Otajonova Shaxnoza Iqboljon qizi*

Annotatsiya

Mazkur maqolada differensial yondashuv asosida darslarni tashkil etishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Hozirgi ta’lim tizimida o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish dolzarb masala hisoblanadi. Shu bois differensial yondashuv ta’lim jarayonini samarali tashkil etishning muhim vositasi sifatida qaraladi. Tadqiqotda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kompetensiyaviy yondashuv asosida differensial ta’limni amalga oshirish yo‘llari o‘rganildi. Natijalar differensial yondashuv o‘quvchilarning bilimini mustahkamlash va mustaqil fikrlashini rivojlantirishda samarali ekanini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: differensial yondashuv, pedagogik texnologiya, individual ta’lim, grammatik bilim, interfaol metod, kompetensiya, AKT.

**MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF ORGANIZING LESSONS
BASED ON A DIFFERENTIAL APPROACH****Annotation**

This article scientifically analyzes modern pedagogical technologies of organizing lessons based on a differential approach. Taking into account the individual characteristics of students is an urgent issue in the current education system. Therefore, the differential approach is considered an important tool for effectively organizing the educational process. The study studied ways to implement differential education based on interactive methods, information and communication technologies and a competency-based approach. The results showed that the differential approach is effective in consolidating students' knowledge and developing independent thinking.

Keywords: differential approach, pedagogical technology, individual education, grammatical knowledge, interactive method, competence, ICT.

**MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF ORGANIZING LESSONS
BASED ON A DIFFERENTIAL APPROACH****Annotation**

This article scientifically analyzes modern pedagogical technologies of organizing lessons based on a differential approach. Taking into account the individual characteristics of students is an urgent issue in the current education system. Therefore, the differential approach is considered an important tool for effectively organizing the educational process. The study studied ways to implement differential education based on interactive methods, information and communication technologies and a competency-based approach. The results showed that the differential approach is effective in consolidating students' knowledge and developing independent thinking.

Keywords: differential approach, pedagogical technology, individual education, grammatical knowledge, interactive method, competence, ICT.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish va uning sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan ta'lim sohasidagi islohotlar ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qilmoqda.

Prezidentimiz ta'kidlaganidek: *“Ta'lim sifatini oshirish — Yangi O'zbekiston taraqqiyotining eng muhim omillaridan biridir.”* Ushbu fikr ta'lim jarayonida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish zaruratini belgilab beradi. Shuningdek, Ta'lim to'g'risida”gi Qonunda ta'limning asosiy tamoyillaridan biri sifatida **shaxsga yo'naltirilgan yondashuv** alohida qayd etilgan. Bu esa differensial yondashuvni ta'lim jarayonida qo'llashning huquqiy asosini yaratadi. An'anaviy ta'limda barcha o'quvchilarga bir xil yondashuv qo'llanilishi ularning individual farqlarini hisobga olmaydi. Shu sababli differensial yondashuv asosida darslarni tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifasiga aylangan.

Mazkur tadqiqot differensial yondashuv asosida darslarni tashkil etishning samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda kompleks ilmiy-pedagogik metodlar tizimidan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy ta'lim nazariyalari, kompetensiyaviy yondashuv va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyalariga asoslandi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida individual farqlar nazariyasi, pedagogik differensiallashuv tamoyillari va konstruktivistik yondashuv tanlandi. Ushbu yondashuvlarga ko'ra, o'quvchi bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol o'zlashtiruvchi subyekt sifatida qaraladi. Shu sababli dars jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot jarayonida bir nechta asosiy metodlardan foydalanildi. Birinchidan, ilmiy-tahliliy metod orqali differensial ta'lim va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar chuqur o'rganildi. Bu metod nazariy asoslarni shakllantirish va muammoning ilmiy darajasini aniqlash imkonini berdi. Ikkinchidan, qiyosiy metod yordamida an'anaviy darslar bilan differensial yondashuv

asosida tashkil etilgan darslar o'rtasidagi farqlar tahlil qilindi. Bu orqali qaysi metod samaraliroq ekanligi aniqlashga erishildi. Uchinchidan, pedagogik kuzatish metodi orqali 8-sinf ona tili darslarida o'quvchilarning faoliyati muntazam ravishda kuzatib borildi. Kuzatish jarayonida o'quvchilarning darsdagi ishtiroki, topshiriqlarni bajarish darajasi va qiziqishlari tahlil qilindi. To'rtinchidan, eksperimental metod tadqiqotning asosiy qismi sifatida qo'llanildi. Tajriba jarayonida o'quvchilar bilim darajasiga qarab uch guruhga ajratildi: yuqori, o'rta va past o'zlashtiruvchi o'quvchilar. Har bir guruh uchun alohida differensial topshiriqlar ishlab chiqildi. Yuqori darajadagi o'quvchilar uchun murakkab, ijodiy va tahliliy topshiriqlar berildi. Masalan, grammatik qoidalarni mustaqil tahlil qilish, matn yaratish va qoidalarni qo'llash kabi vazifalar yuklatildi. O'rta darajadagi o'quvchilar uchun mustahkamlovchi va qisman ijodiy topshiriqlar berildi. Bu topshiriqlar o'quvchilarning mavjud bilimlarini mustahkamlash va rivojlantirishga qaratildi. Past darajadagi o'quvchilar uchun esa soddalashtirilgan, bosqichma-bosqich tushuntiriladigan topshiriqlar ishlab chiqildi. Bu orqali ularning asosiy bilimlarni o'zlashtirishi ta'minlandi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida interfaol metodlar ("Aqliy hujum", "Klaster", "Insert") va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (prezentatsiyalar, elektron mashqlar) keng qo'llanildi. Tadqiqotning ishonchliligini ta'minlash maqsadida natijalar bir necha bosqichda tahlil qilindi va olingan ma'lumotlar qiyosiy ravishda solishtirildi.

Tadqiqot natijalari differensial yondashuv asosida tashkil etilgan darslarning yuqori samaradorligini ko'rsatdi. Tajriba davomida o'quvchilarning bilim darajasi, darsdagi faolligi va mustaqil ishlash ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Yuqori darajadagi o'quvchilar murakkab topshiriqlarni bajarish orqali o'z bilimlarini yanada chuqurlashtirdi. Ular grammatik qoidalarni nafaqat tushunib yetdi, balki ularni amaliyotda qo'llashni ham o'rgandi. Bu guruh o'quvchilarida tahliliy fikrlash va ijodiy yondashuv sezilarli darajada rivojlandi.

O'rta darajadagi o'quvchilar differensial topshiriqlar orqali o'z bilimlarini mustahkamlashga erishdi. Ular berilgan mashqlarni mustaqil bajarish orqali o'zlashtirish darajasini oshirdi. Past darajadagi o'quvchilar esa differensial yondashuv orqali dars jarayoniga faolroq jalb qilindi. Soddalashtirilgan topshiriqlar ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirdi va asosiy bilimlarni o'zlashtirishga yordam berdi. Shuningdek, darslarda interfaol metodlardan foydalanish natijasida o'quvchilarning darsdagi faolligi oshgani kuzatildi. Ular o'z fikrlarini erkin ifoda eta boshladi va dars jarayonida faol ishtirok etdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish esa o'quvchilarni darsga yanada jalb etdi. Elektron materiallar va vizual vositalar o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam berdi.

Xulosa

Ushbu tadqiqotda differensial yondashuv asosida darslarni tashkil etishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilindi va uning ta'lim

samaradorligiga ijobiy ta'siri asoslab berildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, differensial yondashuv o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish orqali ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

O'quvchilar bilim darajasiga qarab guruhlarga ajratilib, ularga mos topshiriqlar berilganda, har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasi oshadi. Ayniqsa, past o'zlashtiruvchi o'quvchilarning darsga qiziqishi ortib, ular asosiy bilimlarni bosqichma-bosqich egallay boshlaydi. Yuqori darajadagi o'quvchilar esa murakkab va ijodiy topshiriqlar orqali o'z bilimlarini yanada chuqurlashtiradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar – interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya vositalari va kompetensiyaviy yondashuv differensial ta'limni samarali tashkil etishda muhim vosita ekanligi aniqlandi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida differensial yondashuv asosida tashkil etilgan darslar an'anaviy darslarga nisbatan yuqori natija bergani kuzatildi. Bu esa mazkur yondashuvni amaliyotda keng qo'llash zarurligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi. (2020). *Ta'lim to'g'risida qonun*. Toshkent.
2. Shavkat Mirziyoyev. (2023). *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. (2017). *Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida* (PQ-2909). Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. (2019). *Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi*. Toshkent.
5. Abdullayeva, Q. (2019). *Ona tili o'qitish metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi.
6. Ziyomammedov, B. (2018). *Pedagogik texnologiyalar asoslari*. Toshkent: Fan.
7. Yo'ldoshev, J. (2020). *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: Tafakkur.
8. Tursunov, S. (2021). *Differensial ta'lim metodikasi*. Toshkent: Ilm Ziyo.
9. Xoliqov, A. (2022). *Ta'limda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: Yangi asr avlodi.
10. UNESCO. (2021). *Education for sustainable development*. Paris.
11. OECD. (2020). *Education policy outlook*. Paris.